

Lapset ja uusmedia

Professori Lasse Lipponen
Helsingin yliopisto, opettajankoulutuslaitos

Valtakunnalliset virtuaaliopetuksen päivät 07.12.2011

1

Uusmedia

- Välineiden ja teknologioiden muodostama ekologia, jossa internet ja sen tarjoamat mahdollisuudet ja ns. vanha media (kirja, tv, radio) sulautuvat/sekoittuvat toisiinsa
- Pitää sisällään myös ajatuksen kulttuuristen käytäntöjen muuttumisesta, ei pelkästään teknologioista

2

- Digitaalinen maailma vs. koulumaailma?
- Koulu menettänyt uskottavuuttaan lasten ja nuorten kokemuksissa?
- Lasten ja nuorten vallitsevat digitaaliset käytännöt ristiriidassa koulun kanssa?

3

- Uudenlainen luku- ja kirjoitustaito (laajentaako, korvaako): totta vai tarua?
- Toiseuden korostuminen? (Sefton-Green, 2011)

4

- Nettisukupolvi: Lasten ja nuorten oppiminen on muuttanut muotoaan (Opitaanko eri tavalla kuin ennen)?
- Oppijuuden muutos: yhteistyö, kokeilu, riskin ottaminen?

5

- Muuttuvatko aivot (Carr, 2010)?
- Muuttuvatko sosiaaliset käytännöt:
 - Lapset ja nuoret voivat toimia koulun ulkopuolella aikaisempaa itsenäisemmin: Nuoret voivat olla asiantuntijoita ja auktoriteetteja yhteisöissään

6

- Uuden median merkitys lapsuuden rakentumisessa: Lapsuus-nuoruus rajat häipymässä?
- Uudenlaiset kokemusmaailmat?

7

- Muutosten määrästä ja laajuudesta ei yksimielisyyttä
- Haasteet: teoreettisia, käytännöllisiä, eettisiä

8

Lapset toimijoina uusmediassa

9

- Mediaan liittyvät hyvinolon tunteet ovat lapsille merkityksellisiä (Lasten Mediabarometri 2010)
- “Lukemisen ja harrastusten lisäksi nykylapset ja -nuoret elävät ja hengittävät Internetiä” (Sanoma Magazines Finland 9.3.2011)

10

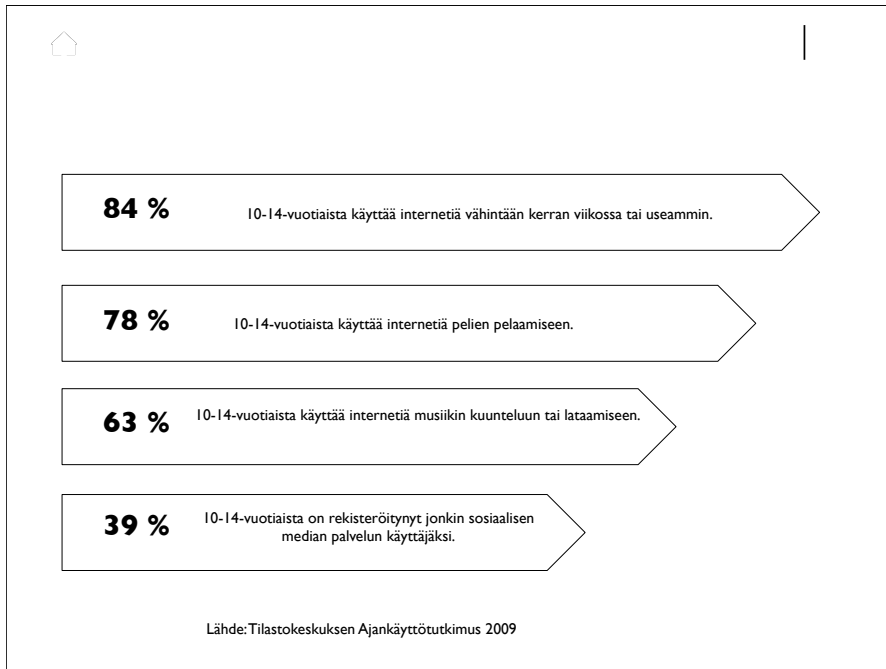
- Uusmedia on osa lasten arkea jo varhaisesta iästä lähtien Lasten (Lasten Ääni 2011; Mediabarometri 2010: 0-8-vuotiaiden lasten mediankäyttö Suomessa)
- Uusmedia on keskeinen osa lasten/nuorten elämää Lasten (Lasten Ääni 2011; Mediabarometri 2010: 0-8-vuotiaiden lasten mediankäyttö Suomessa)

11

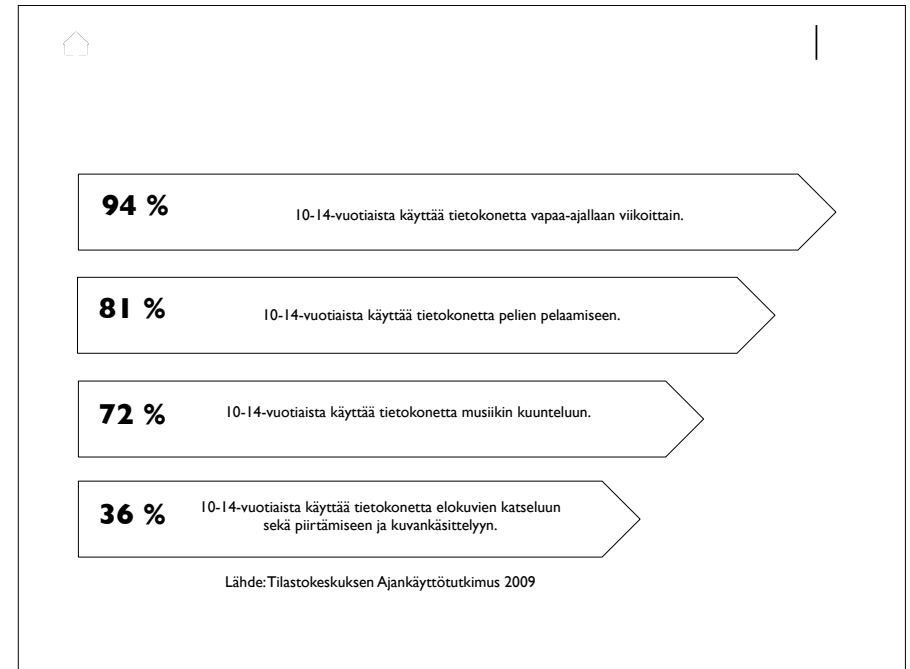

- Yhteydenpito kavereihin, 69 % vastanneista (Lasten Ääni 2011)
- 45 % kertoi viettävänsä päivittäin aikaa erilaisissa yhteisöpalveluissa (esimerkiksi IRC-Galleria tai HabboHotel (Lasten Ääni 2011)
- 68 prosentilla vastanneista on oma sosiaalisen median profiili tai blogi (Lasten Ääni 2011)

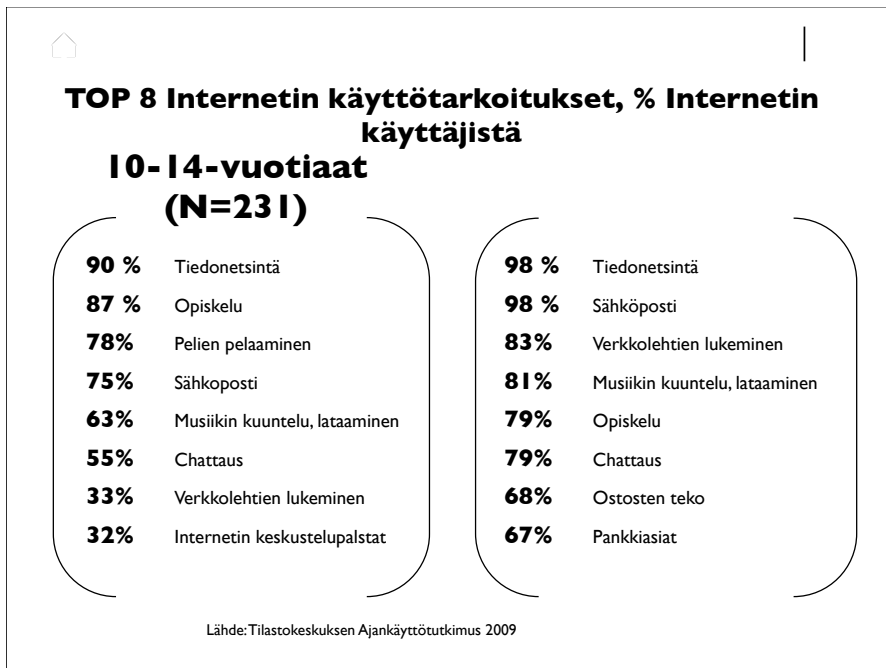
12

13

14

15

- Lasten (9–12 vuotta) kohdalla erityisesti internetin käytön lisäys on merkittävä (Ruotsin valtion medianeuvosto, 2008)
- 9–10- ja 12–14-vuotiaat lapset käyttävät internetiä useita kertoja päivässä, etupäässä pelaamiseen, surffaamiseen ja viestintään. Lisäksi tämän ikäiset käyttävät aktiivisesti matkapuhelinta tekstiviestien lähettämiseen ja puheluihin (Ezine, 2007; Kaiser Family Foundationin, 2010)

16

- Suurin osa kyselyyn vastanneista kertoo tekevänsä netissä asioita, joita eivät syystä tai toisesta ole kertoneet huoltajilleen (Lasten Ääni 2011)
- Kolmannes vastaajista myös epäilee, että jos aikuiset saisivat tietää jostain heidän nettipuuhistaan, ne kiellettäisiin. Vastauksista käy ilmi vanhempien ja lasten maailmojen ero (Lasten Ääni 2011)
- Aikuiset eivät aina ymmärrä lasten ja nuorten elämän ikäviä puolia: kiusaamista, väsymistä, yksinäisyyttä (Lasten Ääni 2011)

17

"Internet on keskeinen nuorten ystävyyksien muotoutumisen ja ylläpitämisen kanava." *Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. 2011*

"Verkko on mahdollisuus tutustua uusiin, samoista asioista kiinnostuneisiin nuoriin paikasta riippumatta – virtuaalisuus liittyy kasvokkain tavattujen sosiaalisten suhteiden kanssa." *Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. 2011*

"Vapaa-aika on nuorille merkityksellistä – perheen ulkopuolisten ihmissuhteiden solmimiseksi, identiteettien kokeilemiseksi sekä itsenäisessä elämässä tarvittavien taitojen hankkimisessa." *Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. 2011*

"Uusia piirteitä nuorten vapaa-aikaan tuo sosiaalinen media, joka on tärkeä identiteetin muokkaamisen kenttä." *Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. 2011*

"Mitä organisoidummasta ja institutionaalisemmasta ajankäytöstä on kyse, sitä vähemmän se tuntuu nuorista omalta." *Aika vapaalla. Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009.*

18

- 90 % lapsista käyttää tietokonetta kotona päivittäin, koulussa 6% (Kupiainen & Sintonen, 2009)

19

- Pelkkää passiivista kuluttamista?
- Lasten ja nuorten uuden median käyttöä luonnehtii paremminkin aktiivinen osallistuminen ja osallisuus, kuin pelkkä passiivinen kuluttaminen (Ito et al., 2008; 2009)

20

- **Ystävävetoinen osallistuminen/ osallisuus** (Ito et al., 2008; 2009)
- Se, mitä ystävällä ja ystävyydellä tarkoitetaan, on selvästi muuttumassa: esim. kenelle annetaan oikeus omiin tietoihin (profiliin) nettiyhteisöissä
- “hengailu” (hanging around)

21

- **Kiinnostusvetoinen osallistuminen** (Ito et al., 2008; 2009)
- Perustuu harrastuksiin ja yhteisiin kiinnostuksen kohteisiin

22

- Sosiaalinen paine olla yhdessä, liittyä tosiin ja kuulua samoihin verkostoihin ja käytäntöihin, sekä olla samanlainen kuin muut?
- Kysymys ei ole niinkään sosiaalisesta paineesta vaan oman ikäisiltä oppimisesta eli vertaisoppimisesta (Ito et al., 2008; 2009)

23

Koulu oppiminen - muualla oppiminen

- Koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen kilpailee kouluoppimisen kanssa

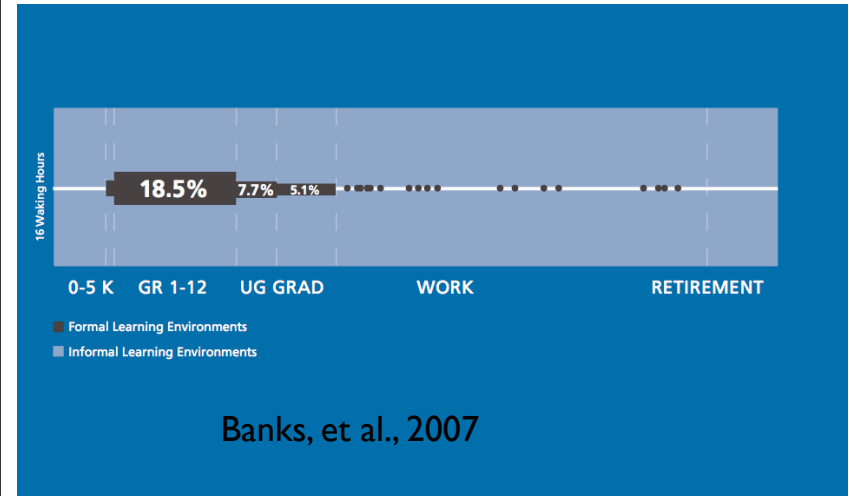
24

- **Oppimisen kaikkiallisuus:**

Oppiminen ymmärretään elämänlaajuisena elämänmittaisena, ja elämän syvyisenä prosessina, ja se kattaa kaikki ympäristöt ja ajankohdat

25

Banks, et al., 2007

26

- Lasten on opittava miten luovia erilaisten formaalien ja informaalien ympäristöjen välillä
- Veera esimerkki

27

- Informaali, yritykseen ja erehdykseen perustuva opetus/oppiminen
- Koti, vertaisryhmät ympäristöinä

28

- Mitä pitäisi oppia?
- Ketä varten pitäisi oppia?
- Miksi pitäisi oppia?
- Miten pitäisi oppia?

29

- Kenelle olen vastuussa ja mistä?
- Kuka olen?
- Mistä saan tunnustusta ja mistä minut huomataan

30

- Miten yhdistää “digitaalinen oppiminen” ja virallinen kouluoppiminen?
- Miten koulu reagoi digitaalisen oppimisen muutoksiin?

31

- Opetuksesta ja oppimisesta on tullut bisnestä?
- Opetuksen ja oppimisen kehittäminen tapahtuu koulun ulkopuolella?

32